

Ny språklitteratur

PUBLIKASJONER FRA SPRÅKNEMNDENE

Dansk Sprognævn: Grammatisk talt. Anbefalede sproglige betegnelser. Redigeret af Henrik Galberg Jacobsen. Dansk Sprognævns skrifter 24. Dansk lærerforening, København 1996. 60 s.

Hæftet indeholder et udvalg af grammatiske og andre sproglige begreber med de betegnelser som Dansk Sprognævn anbefaler til brug i lærebøger, ordbøger og andre håndbøger.

Dansk Sprognævn: Retskrivningsordbogen. 2 udgave. Aschehoug, København 1996. 669 s.

I slutningen af september 1996 udsendte Dansk Sprognævn en ny udgave af Retskrivningsordbogen. Ordbogen indeholder ca. 64.000 opslagsord, dvs. godt 3.000 flere end udgaven fra 1986, som den afløser. Den vigtigste nyhed i ordbogen er at pausekommaet udgår og erstattes af den nye komma, som anbefales af Sprognævnet. 2. udgave af Retskrivningsordbog er desuden udgivet som elektronisk ordbog på cd-rom og disketter til både dos og Windows.

Jacobsen, Henrik Galberg: Sæt nyt komma. Regler, grammatik, genveje og øvelser. Dansk Sprognævns skrifter 25. Dansk lærerforening, København 1996. 79 s.

Sæt nyt komma giver en grundig indføring i reglerne for det nye komma, som anbefales af Sprognævnet. Bogen indeholder kapitlerne: «Nyt komma – kort», «Regler» (med eksempler og kommentarer), «Kommagrammatik», «Genveje til nyt komma» og «Øvelser».

Karker, Allan, Birgitta Lindgren og Ståle Løland (red.): Nordens språk. Utgitt av Nordisk språksekretariat. Novus forlag 1996. 214 s. Boka inneholder tolv artikler som til sammen gir en oversikt over alle de hjemmehørende språkene i Norden, deres historie og særpreg, og deres stilling i dag. Et kapittel

gjør dessuten rede for språkernes innbyrdes forhold og det nordiske språksamarbeidet. Den allmennhistoriske sammenhengen er tilgodesett i en avsluttende tidstavle. Boka henvender seg til alle som interesserer seg for språkene i Norden og det nordiske språkfelleskapet. Den passer godt som grunnbok ved undervisningen i Nordens språk som morsmål, som nabospråk og som fremmedspråk ved universiteter og høyskoler. Forfatterne er velkjente språkfolk i sine hjemland og sentrale personer i det nordiske språksamarbeidet. Se egen omtale s. 115.

Kielikello, finska språkbyråns tidskrift, har som tidligere utkommit med fyra nummer. Nummer ett inleds med en artikkel av Päivi Rintala om den språkdebatt som poeten Pertti Saarikoski ledde i Finland på 1960-talet. I samma nummer ingår en artikkel om finskan i EU. I nummer två ingår bland annat en artikkel av Matti Vilppula om kopplingen mellan dialektforskning och etnologi. I en annan artikkel redogör Sirkka Paikkala för namngivningsprinciper i tvåspråkiga kommuner. Ur innehållet i nummer tre kan nämnas Marika Tandelfelts artikkel om de små nationalspråkens överlevnadschanser i ett integrerat Europa. Nummer fyra innehåller ett inlägg av Pauli Saukkonen om språkvårdens betydelse för allmänheten. I samma nummer skriver Anneli Räikkälä, Sari Maamies och Riitta Eronen om sammanskrivning och särskrivning av sammansättningar och flerordsuttryck. De flesta nummer innehåller dessutom litteraturpresentationer, språkliga rekommendationer och avdelningar för insändare.

Kieliviesti, Sverigefinska språknämndens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer. Diskussion om *sverigefinskan* fortsätter i årets alla nummer och har engagerat många läsare. I diskussionen har under året deltagit bl.a. Outi Honkasalo, Arja Kärnä, Leena Paalanen, Liisa Pihlajamaa-Singh, Leila Ruottinen, Mirjam Sissala, Anita Sällberg och Veli Tuomela. Bland artiklarna i det första numret kan nämnas *Satu M. Gröndahls* artikkel om hur den sverigefinska minoritetslitteraturen mottas, presenteras och definieras. I det andra numret skriver *Raija Kangassalo* om hur ett barn formulerar sina frågor. I det

tredje numret presenterar *Anneli Tikkanen-Rózsa* den sverigefinska kulturtidskriften *Liekki* med anledning av dess 20-årsjubileum och *Anni Hintsanen* recenserar det svensk-finska lexikonet i LEXIN-serien. *Margaretha Ternér* har sammanställt en förteckning över termer som hänför sig till det kungliga hovet. I det fjärde numret ger *Manja Lehto* en översikt över ingermanländares historia, *Outi Honkasalo* recenserar en bok av *Erkki Lyytikäinen*, som i kåseriform ger nyttig information om dagens finska. I samma nummer finns också en svensk-finsk lista över data- och IT-termer som är sammanställd av *Alfons Lindroos*.

LexicoNordica 3. Tidsskrift om leksikografi i Norden. Utgitt av Nordisk forening for leksikografi i samarbeid med Nordisk språksekretariat. 354 s. Boka er et temanummer med en rekke artikler om korpusbasert leksikografi. Dessuten er det en fyldig avdeling med omtaler av ordbøker og litteratur om leksikografi.

Nyt fra Sprognævnet. 1996 nr. 1-4. 16 s. + 16 s. + 16 s. + 16 s.

Hvert nummer indeholder et udvalg af sproglige spørgsmål til nævnet, bogomtaler og artikler om sproglige forhold. Af årgangens artikler kan nævnes: *Pia Jarvad*: Kerneord og oplevelseskultur, *Allan Karker*: Tiørens fald (nr. 1), *Inge Lise Pedersen*: Ærkekøbenhavnsk eller ravjysk? Pæredansk er det i hvert fald, *Allan Karker*: Mere om tiøren, *Erik Hansen*: Home-shopping, *Vibeke Sandersen*: Hvad hedder Tycho Brahes borg på Hven? (nr. 2), *Allan Karker*: Akkusativ med infinitiv – tyve år efter (nr. 3), *Erik Hansen*: Den nye Retskrivningsordbog, *Henrik Galberg Jacobsen*: Og andre ordbøger, *Vibeke Sandersen*: Om bløde pakker, bløde mænd og andet blødt (nr. 4).

Simonsen, Dag F.: *Nordens språk i EUs Europa*. Språkplanlegging og språkpolitikk mot år 2000. Nordisk språksekretariats rapport 22, 1996. I denne rapporten, som er skrevet på oppdrag av Nordisk språksekretariat, gir forfatteren en oversikt over situasjonen for Nordens språk på terskelen til det som kan bli en omfattende integrasjon i Vest-Europa. Han drøfter konkrete

problemstillinger knyttet til dette med utgangspunkt i den debatten om språkutvikling, språkpolitikk og europeisering som har funnet sted i Norden. En hovedtanke i rapporten er at det allnordiske språksamarbeidet bør videreføres og helst styrkes. Et eget kapittel er viet EUs språkpolitiske utvikling og spørsmålet om en nordisk språkpolitikk i EU på kort og noe lengre sikt. Her bygger forfatteren på samtaler med grupper av nordiske EU-tjenestemenn og EU-parlamentarikere.

Språkbruk, den finlandssvenska språkvårdens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer. Det första numret består av de föredrag som hölls på Forskningscentralens jubileumsseminarium den första mars 1996. Forskningscentralen för de inhemska språken fyllde då 20 år. Mikael Reuter behandlar i sin artikel finlandssvenskan i Norden och Europa; Eivor Sommar Dahl undrar i sitt bidrag om det går att lära gamla byråkrater skriva; Nina Martola tar upp de problem som uppkommit i arbetet med den stora finsk-svenska ordboken; Peter Slotte diskuterar gammalt och nytt i den kommunala namngivningen. Dessutom redogör Caroline Sandström för dialekterna i den urbaniserade huvudstadsregionen medan Jamima Löfström berättar om projektet *Språk och attityder bland Helsingfors-svenska ungdomar*. I nummer två ger Mats-Peter Sundström några ögonblicksbilder av svenskan inom Europaparlamentet; Erik Andersson granskar valet mellan *kunna*, *möjlig* och *möjlighet* under rubriken *Finns det en möjlighet eller flera?* Ytterligare redogör Robin Fortelius för de sökmaskiner och sökrobotar som används i språkvårdens tjänst. Numret innehåller därtill en finsk-svensk ordlista över arbetslöshetstermer. I nummer tre diskuterar Peter Slotte de svenska motsvarigheterna till det finska uttrycket *varpajaiset*; Leif Nyholm presenterar resultaten från en undersökning om stadsmål och dialekt i Finland. I numret ingår dessutom en finsk-svensk och en svensk-finsk förteckning över namn på myndigheter i Finland. I nummer fyra diskuterar Anders Ahlqvist de s.k. små språkens överlevnadschanser i dagens Europa; Ann-Marie Ivars frågar sig i en artikel om vår språkliga mångfald försvinner med EU. Därtill berättar Lena Moberg om nyord och ordbildning i dagens sven-

ska. Numret inneholder også en kommenterad lista över förrådiska och förargelseväckande finlandismer och andra frekventa fel i finlandssvenskan. Dessutom ingår ett register över ord och uttryck som behandlats i Språkbruk under år 1996. Alla nummer inneholder språkfrågor i urval och anmälningar av nyutkommen litteratur.

Språkkurieren, er eit lite meldingsblad som Norsk språkråd gjev ut. I 1996 kom det fire nummer med eit opplag på 4000 eksemplar. Målgruppa er journalistar, først og fremst i pressa. Føremålet med bladet er å styrkje skriftnormene i norsk og gjere avisspråket betre.

Språknytt, meldingsblad for Norsk språkråd, kom i 1996 som vanleg ut med fire nummer. Kwart nummer var på 22 sider med eit opplag på 23 000 eksemplar. Eit unntak var nr. 1, som var eit temanummer om Ivar Aasen. Det var på 48 sider og vart trykt i 30 000 eksemplar. Mellom artiklane i dei andre nummera i 1996 kan vi nemne: nr. 2: *Dag Gundersen*: Om engelsk i norsk (og tilsvarende artiklar om svensk, dansk og islandsk), nr. 3: *Vibeke Lauritzen*: Den nye teljemåten – meir forvirring?, nr. 4: *Asgeir Olden*: Det vonde mot det gode eller korrekt mot godt (om journalistspråk), *Jan Terje Faarlund*: Om norma i nynorsk. Elles inneheld *Språknytt* informasjon om arbeidet i Norsk språkråd og dei andre nordiske språknemndene. I 1996 fekk bladet ny utsjånad, og det vart gjort nokre redaksjonelle endringar.

Språkvård, Svenska språknämndens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer. I nummer 1 redogör *Gabriella Sandström* för sin undersökning av redigeringen av inrikesartiklar på Svenska Dagbladet. Ove Oskarsson recenserar Nationalencyklopedins ordbok, *Bengt Ahlfors* diskuterar det finlandssvenska scenspråket och som en kommentar till ett inlägg i ett tidigare nummer återges en artikel av *Bertil Molde* om *-dubbel* i sammansättningar som *tredubbel*, *fyrdubbel*. I nummer 2 frågar *Håkan Hansson* om radionyheter är skriftliga eller muntliga. *Lena Moberg* presenterar en lista med nyare ord och *Trude*

Hoel jämför den norska och den svenska rättskrivningsnormen. I nummer 3 finns en artikel av *Dieter E Zimmer*, översatt från tyskan, om vikten av att anpassa främmande ord så att de passar bättre in i språket. *Holger Calov* och *Lottie Eriksson* redogör för var sin undersökning om stor bokstav i annonsspråket, *Anja Porseby* och *Lina Möller* tar upp särskrivning i annonser, och *Helena Englund* tar upp den nya användningen av *värsta*, t.ex. i «värsta ångesten». I nummer 4 redovisar *Tor G. Hultman* för en insändardebatt i *Ystad Allehanda*, där stockholmare och skåningar drabbade samman i en språkstrid om skånskan. *Ulla Clausén* anmäler «Stilstudier. Språkvetare skriver litterär stilistik», *Birgitta Lindgren* anmäler «Svenska språket under sjuhundra år» av Gertrud Petterson, *Ola Karlsson* anmäler «Dönsnack och kallprat» av Lars Melin och Martin Melin, *Margareta Westman* anmäler «Strövtåg i språket» av Catharina Grünbaum. *Hans Nyman* redogör för bakgrunden till att man ersätter siffran 0 med bokstaven O som beteckning för en blodgrupp. *Martin Ringmar* slutligen, funderar över den äldre stavningen *hv-* utifrån ett ord som man fortfarande kan stöta på med den stavningen, (*h*)vi 'varför'.

Dessutom innehåller varje nummer också insändare, kortare anmälningar av nyutkommen litteratur samt en avdelning med frågor och svar.

Statsspråk er eit lite meldingsblad som Norsk språkråd gjev ut. I 1996 kom det fire nummer med eit opplag på 18 000 eksemplar. Føremålet med bladet er å gje rettleiing om godt språk i statsadministrasjonen.

Svenska ortnamn i Finland. Utgitt av Nordisk språksekretariat i samarbeid med Svenska Finlands folkting. 1996. Brosjyren inneholder en kort veiledning om bruken av svenske stedsnavn i Finland og en liten finsk-svensk liste over stedsnavn.

The Nordic Languages and Modern Linguistics. Novus forlag 1996. Se s. 141

Dansk Sprognævn: Grammatisk talt. Anbefalede sproglige betegnelser. Redigeret af Henrik Galberg Jacobsen. Dansk Sprognævns skrifter 24. Dansk lærerforening, København 1996. 60 s.

Hæftet indeholder et udvalg af grammatiske og andre sproglige begreber med de betegnelser som Dansk Sprognævn anbefaler til brug i lærebøger, ordbøger og andre håndbøger.

Engberg-Pedersen, Elisabeth mfl. (red.): Content, expression and structure. Studies in Danish functional grammar. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1996. 510 s.

Bogens afhandlinger er skrevet af personer med tilknytning til FG-kredsen, en kreds af tværfaglige og tværinstitutionelle lingvister hvis fælles teoretiske ståsted er den funktionelle sprogbeskrivelse. Størsteparten af afhandlingerne vedrører dansk sprog. Blandt disse kan nævnes: *Per Durst-Andersen og Michael Herslund: The syntax of Danish verbs: Lexical and syntactic transitivity*, *Lone Schack Rasmussen og Lisbeth Falster Jakobsen: From lexical potential to syntactic realization: A Danish verb valency model*, *Lars Heltoft og Lisbeth Falster Jakobsen: Danish passives and subject positions as a mood system: A content analysis*, *Irene Baron: Information structure and the anatomy of the noun phrase: The expression of subject and object in Danish noun phrases*, *Niels Davidsen-Nielsen: Discourse particles in Danish*, *Karen Lund: Communicative function and language-specific structure in second language acquisition: A discussion of natural sequences of acquisition.* Bogens tre sidste afhandlinger behandler nogle grundlæggende teoretiske spørgsmål inden for funktionel grammatik: *Peter Harder: Linguistic structure in a functional grammar*, *Elisabeth Engberg-Pedersen: Iconicity and arbitrariness*, *Lars Heltoft: Paradigmatic structure, word order and grammaticalization.*

Frandsen, Finn (red.): Medierne og sproget. Aalborg Universitetsforlag, Ålborg 1996. 181 s.

Bogen består af en række artikler der oprindeligt var fore-

drag på konferencen «Mediesprog Medietekst Mediediskurs» på Handelshøjskolen i Århus i november 1993. Af indholdet kan nævnes: *Finn Frandsen*: Forskning i mediesprog – teorier, modeller og analyser, *Karsten Pedersen*: Implicitte meningstilkendegivelser i den politiske avistekst, *Amelie Oestreicher*: Genre og genrestil – om normering på svenske avisredaktioner, *Orla Vigsø*: Valgplakaten som politisk kommunikation.

Gregersen, Frans mfl.: *Dansk sproglære*. Dansk lærerforening, København 1996. 376 s.

Der er tale om en sproglære i ordets bredeste forstand, dvs. en lærebog der kommer ud i stort set alle hjørner af danskfagets sproglige del. Bogen indeholder 11 kapitler med overskrifterne «Sprog og biologi – sprog og tænkning», «Semantik», «Grammatik – hvordan udsagn bliver til sætninger», «Pragmatik – sprog i brug», «Tale og skrift – talesprog og skriftsprog», «Udtrykklære», «Det danske sprogsamfunds historie», «Tilegnelse af dansk og andre sprog», «Sprog i Danmark og i verden – forskelle og ligheder blandt verdens sprog», «Norsk og svensk», «Sprogholdninger og sprogpolitik». Bogens sidste del udgøres af et leksikon der forklarer mange af de faglige termer som bruges i bogen.

Glæden ved sproget. Modersmål-Selskabets årbog 1996. C.A. Reitzels Forlag, København 1996. 115 s.

Den foreliggende årgang af Modersmål-Selskabets årbog indeholder bl.a. *Klaus Rifbjerg*: Det rige sprog, *Erik A. Nielsen*: Hvad Gud har sammenføjet ..., *Jesper Hoffmeyer*: Max erobrer virkeligheden – i sproget, *Per Jespersen*: Samtalens nødvendighed.

Hermes. Tidsskrift for Sprogforskning. 16-1996 og 17-1996. Redigeret af Henning Bergenholtz mfl.. Udgivet af det Erhvervsproglige Fakultet, Handelshøjskolen i Århus. 278 s. + 292 s.

Af indholdet i de to seneste numre af tidsskriftet kan nævnes: *Orla Vigsø*: Pia Jarvad: Nye ord – hvorfor og hvordan?, samme: Knud Sørensen: Engelsk i dansk. Er det et must?

(16-1996), *Per Durst Andersen: Towards a Multifunctional Grammar. 'Language, Reality and Mind' in a Grammatical Description*, *Peter Harder: Hvad skal der egentlig stå i en grammatik i dag? En note om deskriptiv og teoretisk lingvistik*, *Lisbeth Falster Jakobsen: Beskrivelsesniveauer og dimensioner i den grammatiske model* (17-1996).

Herslund, Michael (red.): Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 3. Kollekollekollokviet 1995. Odense Universitetsforlag, Odense 1996. 200 s.

Bindet er det tredje i en række af fællespublikationer for projektgrupperne «Grammatik over det danske sprog» og «Lingvistik og fremmedsprog» under Statens Humanistiske Forskningsråd. Det indeholder ét bidrag om dansk sprog, nemlig: *Lars Heltoft: Det danske nominals udtryks- og indholds-syntaks – et dependensanalytisk forsøg.*

Jacobsen, Henrik Galberg: Sæt nyt komma. Regler, grammatik, genveje og øvelser. Dansk Sprognævns skrifter 25. Dansk lærerforening, København 1996. 79 s.

Sæt nyt komma giver en grundig indføring i reglerne for det nye komma, som anbefales af Sprognævnet. Bogen indeholder kapitlerne: «Nyt komma – kort», «Regler» (med eksempler og kommentarer), «Kommagrammatik», «Genveje til nyt komma» og «Øvelser».

Jacobsen, Henrik Galberg og Peder Skyum-Nielsen: Dansk sprog. En grundbog. Schönberg, København 1996. 255 s.

Der er tale om en almensproglig videreførelse af forfatternes *Erhvervsdansk Grundbog* (se Sprog i Norden 1986 og 1989). Bogen adskiller sig fra de tidligere udgaver ved at det specifikt erhvervsproglige stof er udgået, samtidig med at der er tilføjet stof der kan styrke dens anvendelighed som selvstændig grundbog for danskstuderende på de videregående uddannelser.

Jacobsen, Henrik Galberg og Peter Stray Jørgensen: Politikens Basisbog om Dansk Sprogbrug. Politikens Forlag, København 1996. 135 s.

Bogen er lillebror til de to forfatteres Håndbog i Nudansk (se Sprog i Norden 1989 og 1992). Den indeholder 41 alfabetisk ordnede artikler om diverse sproglige emner og henvender sig først og fremmest til elever i folkeskolens ældste klasser, i gymnasiet, på hf o.l.

Jørgensen, Keld Gall: Stilistik. Håndbog i tekstanalyse. Gyldendal, København 1996. 206 s.

Bogen er en indføring i sproglig-stilistisk tekstanalyse. Den indeholder syv kapitler med overskrifterne «Lyd og skrift – formens niveau», «Ordniveau», «Sætningsniveau», «Det stilistiske niveau – troper og figurer», «Tekstlingvistik», «Kompositorisk niveau», «Model til stilistisk tekstanalyse». Bogen afsluttes med en liste over grammatiske og stilistiske begreber.

Jørgensen, Keld Gall og Uwe Geist (red.): Det nye korstog. Sproganalytiske vinkler på en sagprosaetekst. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 1996.

Der er tale om en antologi hvori en række sprogfolk fremlægger hver sin analyse af samme tekst (en avisartikel fra 1994), bl.a. *Jan Foght Mikkelsen*: Let at læse – men svær at forstå. Receptionsorienteret analyse af forståelighed, *Niels Haastrup*: Retorik. Konfliktløsning uden vold, *Uwe Geist*: En invasion af Haiti har ikke en skid at gøre med Haiti. En argumentationsanalyse, *Finn Frandsen*: Tekstlingvistik. Portræt af en disciplin og en avisartikel, *Ib Ulbæk*: Apokalypse fra villavejene. En tekstlingvistisk analyse, *Keld Gall Jørgensen*: Det alternative diplomati. En semiotisk analyse af «Det nye korstog». Antologien afsluttes med *Jan Sørensen*: Sproglig tekstanalyse 1965-1995. En faghistorisk oversigt.

Mål & Mæle. 19. årgang, nr. 1-4. Redigeret af Carsten Elbro, Erik Hansen og Ole Togeby. 1996. 32 s. + 32 s. + 32 s. + 32 s.

Numrene indeholder – ud over spørgebrevkassen «Sprogligheder» – artikler af bl.a. *Arne Hamburger*: Fransk retskrivning, *Henrik Andersson*: Ny ordbog med fejl, *Erik Hansen*: Indlud eller op/ned, *Sten Hedegård Nielsen*: Komma – en hjælp eller plage (nr. 1), *Ole Togeby*: Politisk korrekthed i USA, *Carsten*

Elbro: Kan man forudsige ordblindhed?, *Lars Brink*: En af de eneste (nr. 2), *Renate Baudusch*: Sprog vanskeligheder i det forenede Tyskland, *Inger og Ole Togeby*: Plituder, *Bjarne Ørsmes*: At danne og forstå sammensatte ord (nr. 3), *Erik Hansen*: Svampignoner, charlotteløg og advokados. Folkeetymologisk gentolkning, *Helle Lykke Nielsen*: Islamisk, muslimsk eller muhamedansk? Om arabiske ord på dansk, *Søren Brandt*: Sprogfejl i aviserne, *Pernille Frost*: Om sprogets ulidelige foranderlighed. Sproggenerationer og generationssprog (nr. 4).

Nielsen, Bent Jul og Inge Lise Pedersen: Studier i talesprogsvariation og sprogkontakt. Til Inger Ejskjær på halvfjerdsårsdagen den 20. maj 1996. Udgivet af Institut for Dansk Dialektforskning. Universitets-Jubilæets danske Samfunds skrifter nr. 537. C.A. Reitzels Forlag, København, 1996. 351 s.

Festskriftet til Inger Ejskjær indeholder bidrag af en lang række danske og udenlandske sprogforskere. Af særlig interesse for sprognævnenes arbejde er: *Frans Gregersen*: The individual, the concept of *langue*, and the regiolect, *Asgerd Gudiksen*: Om rødblisede heste og sortstjernede køer. En studie i orddannelse, *Tore Kristiansen*: De talendes eget skøn: sproglige selvurderinger blandt børn, unge og voksne på Næstvedegnen, *Inge Lise Pedersen*: «Der kan jo være nogen der kan itte tåle det». Om hovedsætningsordstilling i bisætninger, *Jann Scheuer*: Job samtale mellem én jyde og adskillige københavnere.

NyS 21. Nydanske studier & almen kommunikationsteori. Redigeret af Anne Holmen mfl. Dansk lærerforeningen, København 1996. 115 s.

Af bindets indhold kan nævnes: *Tore Kristiansen*: Det gode samfund: det norske eksempel, *Unn Røyne land*: Sproghandlingen som analyseenhed i samtaleforskningen, *Erik Møller*: Dialogiske genrer i den mundtlige diskurs, *Asgerd Gudiksen*: Anmeldelse af Pia Jarvad: Nye ord – hvorfor og hvordan?

Rask. Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation. Vol. 4, April 1996. Odense University Press, Odense 1996. 130 s.

Bindet indeholder bl.a. *John M. Dienhart*: C-Models and Negation in English, Danish and German, *Jens Axelsen*: Rasmus Rask og Thorleifur Gudmundsson Repp.

Sentence Analysis, Valency and the Concept of Adject. Copenhagen Studies in Language 19. Edited by Niels Davidsen-Nielsen. Samfundslitteratur, Frederiksberg 1996. 157 s.

Bindet indeholder tre artikler af dansksproglig interesse, nemlig: *Ole Nedergaard Thomsen*: Adjectives and hierarchical semantic structure in Danish, *Lars Heltoft*: On the alleged universality of the adject, *Ole Togeby*: The locative argument.

SPRÅU. Sprogvidenskabelige arbejdspapirer fra Aarhus Universitet 3, 1996. Aarhus Universitetsforlag, Århus 1996. 99 s.

Det tredje bind i rækken af Sprogvidenskabelige Arbejdspapirer fra Aarhus Universitet indeholder ét bidrag, nemlig *Ole Togeby*: Stiltræk. Ole Togeby beskriver heri de særlige træk der kendetegner danske studentereksamenstile, og opstiller et meget omfattende system til kategorisering af fejltyper (eller «stiltræk») i stilene.

Tidsskrift for Sprogpsykologi. 3. årgang, nr. 1 og 2, 1996. 100 s. + 86 s. Redaktion Lars Henriksen og Marie Louise Qvist. Ekspedition: Marie Louise Qvist, Stationsvej 20, 2980 Kokkedal.

Numrene indeholder artikler af bl.a. *Jesper Hermann*: Nogle forståelser i samtalen hos lægen, *Mogens A. Lund*: Dialog og terapi (nr. 1), *Mogens Jansen*: Læsning i økologisk perspektiv, *John Maul*: En af læseundervisningens helt store myter. Sammenhængen mellem bogstav og lyd, *Vagn Rabøl Hansen*: Tidlige læsere. En undersøgelse, *Kresten Thor Nielsen*: En kinesisk vej til indsigt, *Carsten Elbro*: Funktionelle læsefærdigheder.

Finland

Av Anna Maria Gustafsson

Ivars, Ann-Marie, Stad och bygd. Finlandssvenska stadsmål i ett regionalt och socialt perspektiv. Folkmålsstudier 37. Meddelanden från Föreningen för nordisk filologi. Helsingfors, 1996. 184 sidor.

Nummer 37 av *Folkmålsstudier* utgörs av en rapport från projektet *Finlandssvenska stadsmål*. Målet med projektet har varit att beskriva talspråket i fyra finlandssvenska städer, nämligen Jakobstad och Kristinestad i Österbotten samt Ekenäs och Lovisa i Nyland. Det är första gången en modern beskrivning av talspråket i dessa finlandssvenska småstäder genomförs. Stadsmålsprojektet har haft såväl ett lingvistiskt som ett dialektologiskt och sociolingvistiskt syfte. I rapporten studeras stadsmålen dels i ett strukturalistiskt, dels i ett sociolingvistiskt perspektiv. Materialet för projektet består av inspelade gruppsamtal.

Klarspråk i kommunerna. Finlands kommunförbund 1996. 101 sidor.

Handboken *Klarspråk i kommunerna* är ett resultat av det kommunala klarspråksprojekt som startade i början av 1995. Projektet har genomförts genom samarbete mellan Finlands kommunförbund och Forskningscentralen för de inhemska språken. Eivor Sommardahl har varit ledare för projektet, och det är också hon som har skrivit handboken. Boken tar bland mycket annat upp disposition, ordföljd, fackord, ålderdomliga ord och verbformer. Dessutom behandlas översättningsfrågor och de viktigaste skrivreglerna. Boken riktar sig främst till personer som arbetar inom den kommunala sektorn och som själva skriver texter eller granskar andras texter, men alla som vill lära sig skriva mera begripligt kan ha nytta av den. I slutet av boken ingår en litteraturlista med tips om vilka ordböcker och handböcker man kan ha nytta av i sitt skrivande. Vidare ingår en förteckning över olika språkvårdsorgan. Boken är försedd med ett register.

Laurén, Christer och Marianne Nordman (red.), *Fackspråk i olika kontexter. Forskning i Norden*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 13, Vasa 1996. 129 sidor.

Boken innehåller de föredrag som hölls på ett minisymposium på Vasa universitet i oktober 1995. Temat för symposiet var *Teori – empiri – korpus i fackspråkforskningen*. Följande bidrag ingår i volymen: Heribert Pich: Teori – empiri – korpus med hensyn til terminologiforskning, Lars-Erik Edlund: Dialektal terminologi – en inledning, Nina Puuronen: Dynamiska fackbegrepp – presentation av ett forskningsprojekt, Outi Järvi: Språket på datorskärmar – funderingar kring termbildning utgående från en semiotisk synvinkel, Randi Sæbøe: Norsk språk i møte med en anglo-amerikansk kultur. En sosiologisk analyse av språksituasjonen i norsk petroleumsvirksomhet, Odd Kjetil Rangnes: Norsk oljearbeideres holdinger til norsk oljeterminologi, Sigurdður Jónsson: Den isländska fackspråkliga språkplaneringen under 1900-talet – på enskilt och allmänt initiativ, Øivin Andersen: Teori, empiri og korpus innen fagspråkforskningen; en textlingvistisk innfallsvinkel, Hans Landqvist: Svenskt författningsspråk i Sverige och Finland samt Christer Laurén & Marianne Nordman: Hur exklusivt är fackspråket?

Pedersen, Ulla, Carita Rosenberg-Wolff & Irma Uddström, «*Va va de du sa?*» *Blåa boken* (124 sidor) och *Gröna boken* (114 sidor). Universitetsförlaget. Helsingfors. 1996.

«*Va va de du sa*» är ett läromedelspaket i kommunikation och finlandssvenskt uttal som består av två böcker och ett antal kassetter. *Blåa boken* innehåller teori och korta exempel. Innehållet är uppdelat i fyra kapitel: kommunikation, prosodi, språkljud samt stavning och uttal. *Gröna boken* innehåller varierande uttalsövningar, bl.a. rytmövningar. Författarna ger också läsaren exempel på improvisationer som kan användas som kommunikationsövningar. En stor del av boken består av korta lästexter som representerar texter från vitt skilda områden – från sakprosa till skönlitteratur och drama. Böckerna är i första hand skrivna för lärare och studenter vid högskolor och univer-

sitet, men de kan också fungera som handböcker för många andra målgrupper.

Reuter, Mikael, Reuters rutor 2. Schildts förlags Ab 1996. 232 sidor.

Reuters rutor 2 består liksom del 1, som kom ut år 1992, av ett urval språkspalter som ingått i Hufvudstadsbladet under rubriken *Reuters ruta*. Artiklarna har i princip samma form som de språkspalter de bygger på, men många av dem är uppdaterade och omarbetade i någon mån. Boken tar främst upp frågor om meningsbyggnad, fraseologi, ordbildning, prepositioner och skrivregler. De tre sista kapitlen tar upp samma typ av frågor som den första boken, nämligen enskilda ord och ordbettydelser. Mikael Reuter behandlar i sin bok såväl särfinländska språkfrågor som allmänsvenska frågor. I slutet av boken finns ett register som underlättar sökandet efter någon speciell fråga.

Suomi-ruotsi-suomi elektroninen sanakirja. (finsk-svensk-finsk elektronisk ordbok). WSOY 1996.

Den elektroniska ordboken består av Suomi-ruotsi opiske-lusanakirja (finsk-svensk studieordbok) av Ilse Cantell, Nina Martola, Birgitta Romppanen och Mats-Peter Sundström och Ruotsi-suomi opiskelusanakirja (svensk-finsk studieordbok) av Anja Sarantola och Tauno Sarantola. Båda böckerna utkom 1995. Materialet från ordböckerna ingår i så gott som oförändrat skick. Endast smärre korrigeringar och uppdateringar har gjorts. Sökmöjligheterna är mångsidiga och materialet fungerar som en integrerad helhet. Man kan alltså söka svenska ord också i den finsk-svenska delen och vice versa, och man kan söka ord i exempel och förklaringar förutom i uppslagsorden. Det totala antalet ord som ingår är cirka 700 000. Antalet olika ord som kan sökas är cirka 200 000. Ordboken fås antingen på cd-rom eller på disketter för PC. Macintoshversioner kommer inom en snar framtid.

Svenskans beskrivning 21. Förhandlingar vid Tjugoförsta sammankomsten för svenskans beskrivning. Helsingfors den 11–12

maj 1995. Utg. Ann-Marie Ivars, Anne-Marie Londen, Leif Nyholm, Mirja Saari och Marika Tandefelt.

Konferensvolymen innehåller de tre plenarföredragen och 28 av de sektionföredrag som hölls vid den återkommande konferensen *Svenskans beskrivning*. Temat för Tjugoförsta sammankomsten var *Språk i kontakt*. De tre plenarföredragen utgörs av Kenneth Hyltenstam: *Svenskan, ett minoritetsspråk i Europa – och i världen?*, Jan-Ola Östman: *Östersjöeuropa i ett pragmatiskt grepp* och Merete Mazzarella: *I Snellmans skugga – den finlandssvenska memoartraditionen*. I slutet av volymen finns engelska sammandrag av samtliga föredrag.

Tandefelt, Marika, På vinst och förlust. Om tvåspråkighet och språkförlust i Helsingforsregionen. Forskningsrapporter från Svenska handelshögskolan 35. Helsingfors 1996. 230 sidor.

I boken redovisar Marika Tandefelt för en undersökning om tvåspråkighet och språkförlust i Helsingforsregionen. Forskningsmaterialet är insamlat bland tvåspråkiga individer, vilkas färdigheter i svenska och finska har studerats. Språkvetenskapliga test har kompletterats med lyssnartest och individerna själva har i intervjuer fått berätta om hur de ser på sin dubbla språkförmåga. Undersökningen utmynnar i en beskrivning av de språkliga villkor som karakteriserar Finlands mest urbana miljö och av när tvåspråkigheten här blir en vinst eller en förlust.

Vad säger lagarna om språkliga rättigheter? Finlandssvensk rapport nr 32. Svenska Finlands folkting. Helsingfors, 1996. 22 sidor.

Avsikten med broschyren är att ge information om de viktigaste språkbestämmelserna i Finland. Inledningsvis kommenteras regeringsformen som utgör grunden för de språkliga rättigheterna. Enligt den är finska och svenska likvärdiga språk. I övrigt består språklagstiftningen av två centrala delar: språklagen och lagen om statstjänstemännens språkkunskaper. Men bestämmelser om språkfrågor ingår också i andra lagar och förordningar. Broschyren, som är en uppdaterad version, ger en översikt av all språklig lagstiftning.

NORGE

Av Ståle Løland

Bergens Riksmålsforening, Riksmålsforbundet og Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur: Engelske ord med norsk rettskrivning? 1996. 120 s.

Boka inneholder seks foredrag om normeringen av fremmedordene og holdningen til dem, med utgangspunkt i Norsk språkråds omstridte vedtak i januar 1996 om å norvagisere ca. 60 engelske ord. Til slutt i boka står noen av sakens dokumenter og annet bakgrunnsstoff. Forfattere er *Finn-Erik Vinje, Dag Gundersen, Erik Fosnes Hansen, Anne-Line Graedler, John Ole Askdal og Per Egil Hegge.*

Brautaset, Anne: Inversjon i norsk mellomspråk. En undersøkelse av inversjon i stiler skrevet av innlærere med norsk som andrespråk. Novus forlag 1996. 186 s.

Denne boka er en studie av inversjon slik det opptrer i stiler skrevet av utlendinger med norsk som andrespråk. En vanlig vurdering går ut på at inversjonsfeil er typiske for utlendingers norsk, og at slike feil er vanskelige å overvinne. Hoveddelen av boka er en analyse av inversjonsfeil i materialet for å teste holdbarheten av en slik vurdering. Dessuten inneholder boka blant annet en drøfting av mulige årsaker til slike feil.

Gramstad, Sigve: Minoritetsspråk i Europa. Det Norske Samlaget 1996. 139 s.

Boka gir ein presentasjon av språksituasjonen i somme land i Europa med vekt på dei regions- og minoritetsspråk som finst i landet. Stoffet er strukturert slik at det er lett å samanlikne tilhøva i dei ulike landa. Innleiinga for kvart land inneheld ei opplisting av minoritetsspråk med brukartal, før ein går over til geografisk spreieing, rettsleg status og praktisk bruk. I alt blir 23 land presenterte og kommenterte. Boka inneheld også ein del om Det europeiske charteret om regions- eller minoritetsspråk og ei liste over minoritetsspråk i dei landa som blir presenterte. Til slutt er det kart over språkutbreieing og språkområde.

Grønvik, Ottar: Fra Vimose til Ødemotland. Nye studier over runeinnskrifter fra førkristen tid i Norden. Universitetsforlaget 1996. 301 s.

I denne boka behandler forfatteren ca. tjue innskrifter fra omkring år 200 til noe etter år 600. De eldste innskriftene er i en meget gammel, urnordisk språkform, mens innskriftene fra det sjette århundret står på et vesentlig yngre språktrinn. Et hovedformål med undersøkelsen er å vise at en rekke innskrifter fra det sjette århundret, som ikke har vært tolket tidligere, kan forklares ut fra et slikt språktrinn.

Hoel, Oddmund Løkensgard: Nasjonalisme i norsk målstrid 1848-1865. Noregs forskingsråd 1996. 418 s.

Dette er ei hovudoppgåve i nordisk ved Universitetet i Oslo, våren 1996, og inngår i forskingsprosjektet «Utviklinga av ein norsk nasjonal identitet på 1800-talet». Føremålet med granskinga er todelt. For det fyrste vil forfattaren gje ei samla framstilling av målstriden i perioden, med vekt på sider av striden som har vore lite framme før. Det andre føremålet er å sjå på kva rolle «det nasjonale» spela i den norske målstriden på denne tida. Forfattaren drøftar ulike syn på dette, som det har vore usemje om blant norske språkhistorikarar.

Hoem, Edvard: Mitt tapre språk. Det Norske Samlaget 1996. 95 s.

I denne vesle boka gir forfattaren Edvard Hoem sitt personlege syn på norsk språkhistorie med vekt på nynorsk. Hoem meiner at striden mellom radikale og konservative om korleis nynorsken skal sjå ut, ikkje lenger er konstruktiv. Han etterlyser meir sjenerøsitet, realisme og kompromissvilje i arbeidet for det nynorske språket. Andre delen av boka er ein kort gjennomgåing av nynorsk litteratur i det 20. hundreåret.

Hovden, Anders: Ivar Aasen i kvardagslaget. Ny utgåve med tillegg. Det Norske Samlaget 1996. 123 s.

Dette er ei av fleire bøker som kom ut i 1996 i samband med at det var hundre år sidan Ivar Aasen døydde. Det er ei ny utgåve av ei bok som kom ut fyrste gong i 1913, hundre år etter at

Ivar Aasen vart fødd. Den nye utgåva har eit tillegg skrive av sonesonen til Anders Hovden, Karl-Anders Hovden. Ivar Aasen og Anders Hovden var sambygdingar frå Ørsta, og dei var mykje saman i Oslo (den gong Kristiania) i 1870- og 80-åra. I boka fortel Anders Hovden om venskapen og hopehavet mellom dei to i desse åra.

Lombard Alf: Alle jordens språk. Oversatt av Kåre A. Lie. Pax Forlag A/S 1996. 234 s.

Dette er en oversiktsbok som omtaler og klassifiserer alle språk i verden, levende og utdødde. Forfatteren plasserer språkene historisk og geografisk og redegjør for slektskap mellom dem. Dessuten gir han opplysninger om språkenes viktigste dialekter og om de ulike skriftspråkene. Forfatteren er svensk, og han har lagt særlig vekt på beskrivelsen av dette og andre nordiske språk.

Myking, Johan, Randi Sæbøe og Bertha Toft (red.): Terminologi – system og kontekst. Nordisk minisymposium 1996. Noregs forskingsråd 1996. 298 s.

Denne rapporten inneholder innlegg fra et symposium om terminologi som ble arrangert ved Universitetet i Bergen i juni 1996. Innleggene springer ut av bidragsytternes egne forskningsprosjekter og interesseområder, og viser derfor utvalgte «vekstpunkter» innenfor fagområdet. Det er artikler blant annet om terminologisk språkplanlegging på Island, medisinsk fagspråk, terminologiarbeid på norsk kontinentalsokkel, oversettelse, korpuslingvistik, terminologisk og tekstlingvistisk teori.

Mål og makt. Tidsskrift utgjeve av Studentmållaget i Oslo. Nr. 1-2/96. Heftet har med dei fleste innleiingane som vart haldne på ein konferanse i Bergen 26.-28. januar 1996 i samband med at det var hundre år sidan Ivar Aasen døydde. *Magne Myhren* skriv om Landsmålet i bruk frå Vinje til Garborg, *Kjell Venås*: Normering i Aasens ånd, *Olav Breivega* og *Lars S. Vikør* om offentleg språkplanlegging og normering, *Sylfest Lomheim*: Målføra og nynorsk uttalenorm, *Gunnar Ottne*: Norskfaget – 100 år etter Ivar Aasen.

Nordica Bergensia. Nummer 9 1996. Utgitt av Nordisk institutt, Universitetet i Bergen. Heftet inneholder ti artikler om syntaktisk variasjon i nordiske målføre, skrevet av norske (de fleste) og svenske forskere.

Norskraft. Arbeidsskrift for nordisk språk og litteratur, Universitetet i Oslo. Nummer 87/96 presenterer trykte versjonar av foredrag som blei haldne på konferansen «Forskning i nordisk språkvitskap ved INL» (Institutt for nordistikk og litteraturvitskap), 5.-6. oktober 1995. Artiklane speglar ein fagleg debatt om mål, metodar, legitimering og funksjon for nordisk språkvitskap.

Norsk lingvistisk tidsskrift, hefte 1 og 2 1996. Novus forlag. Hefte 1 inneholder blant annet disse artiklene: *Janne Bondi Johannesen*: DENNE (om pronomenene denne, dette og disse), *Dagfinn Worren*: Materialgrunlaget for morsmålsordbøker. Hefte 2 er et temanummer om kognitiv grammatikk med artikler av *Rolf Theil Endresen*, *Hans Olav Enger*, *Tore Nasset*, *Kirsten Meyer Bjerkan* og *Hanne Gram Simonsen*. Begge heftene har fyldige avsnitt med bokmeldinger.

Nynorskordlista. Rettskrivingsordliste for skole, heim og kontor. Det Norske Samlaget 1996. 408 s.

Nynorskordlista er ei rettskrivingsordliste utarbeidd av Norsk språkråd i samarbeid med Avdeling for leksikografi ved Universitetet i Oslo. Ordlista har 58 000 oppslagsord og er såleis den største ordlista vi har for nynorsk. Oppslagsord er heimlege ord, framandord, forkortingar og stadnamn. Mellom anna har Nynorskordlista namn på alle kommunane i Noreg, namn på statane og hovudstadene i verda og ein del vanlege historiske og mytologiske namn. Nynorske namn på statsinstitusjonar og politiske parti er og med. Hovudredaktør for ordlista har vore Marit Hovdenak, som til dagleg er førstekonsulent i Norsk språkråd.

Omdal, Helge (red.): Språknormering og språkbrukar. Artiklar frå seminar ved Universitetet i Bergen. Høgskolen i Agder 1996. 165 s.

Språknormering har gjerne skjedd ved at dei språkstuderte har fastsett reglar for rett og feil, god og dårleg språkbruk. Artiklane i denne antologien tar utgangspunkt i språkbrukarens forhold til språknormene, og forfattarane drøftar ulike sider ved språknormering i norsk – bl.a. verknadene av språknormeringa. Forfattarane i denne artikkelsamlinga er forskarar frå universitets- og høgskolemiljøa i nordisk språkvitskap i Bergen, Hamar, Kristiansand, København og Oslo.

Omdal, Helge og Lars S. Vikør: Språknormer i Norge. Normeringsproblematikk i bokmål og nynorsk. Landslaget for norskundervisning (LNU). Cappelen Akademisk Forlag as 1996. 195 s.

Boka gir ei innføring i normeringsteori og drøftar dei to norske skriftnormalane på denne bakgrunnen. Ho tek for seg generell språknormeringsteori, sentrale trekk i norsk språkhistorie, rettskrivinga i begge målformene og ordtilfanget i nynorsk. Etter kvart kapittel følgjer oppgåvespørsmål og emne for vidare drøfting.

Ravn, Ib mfl. (red): Nye vitenskaper – nye ord. Oversatt av William Gunnesdal. Universitetsforlaget 1996. 244 s.

Boka forklarar vitenskapelige begreper som de siste ti årene har fått stor oppmerksomhet, ikke bare innenfor de enkelte fagområdene, men også i den allmenne debatten om de nye vitenskapene. Det gjelder særlig fysikk, astronomi og biologi, men også emner innenfor matematikk, systemvitenskap, kognisjonsforskning, nevropsykologi og vitenskapsteori. Artiklene er skrevet med tanke på lesere uten spesialkunnskaper.

Rosbach, Johan H.: Levende ord. Etymologi for alle. Pax Forlag A/S 1996. 335 s.

Boka inneholder over 1200 små artikler om ca. 3000 ord, alfabetisk ordnet. Forfatteren forteller hva ordene kommer av, hvordan ulike ord henger sammen, og om beslektede utenlandske ord. Artiklene er holdt i en kåserende form, men forfatteren har lagt vekt på at de skal være faglig dekkende og korrekte.

Smith, John: Fornyetens konflikter. Skriveopplæring i videregående skole i 90-årene. Landslaget for norskundervisning (LNU), Cappelen Akademisk Forlag 1996. 286 s.

Som tittelen forteller, er dette en bok om skriveopplæring i dagens norske skole. Forfatteren kartlegger og drøfter hvordan ny teori og praksis brytes mot det tradisjonelle. Konkret beskriver han fire skoleklasser og fire læreres erfaringer med ulike former for skrivepedagogikk. Boka bygger på et forskningsprosjekt, men er ikke egentlig en avhandling. Snarere er den tenkt som et innlegg i debatten om dannelse og skriftlighet («literacy») og skriveopplæring i norsk skole. De nye skolereformene og utspill fra Eksamenessekretariatet om nye eksamensformer i norsk skriftlig danner en viktig bakgrunn for boka.

Språklig samling. 37. årgang. Nr. 1-4. Tidsskrift utgitt av Landslaget for språklig samling. Nummer 1 inneholder blant annet to artikler av *Erik Papazian* og *Arne Torp* om Språkrådets normering av skrivemåten av engelske lånord, nummer 2: *Trude Hoel: Valfridom i skriftnormalane – i prinsippet og i praksis*, nummer 3: *Einar Sørli: Nynorsk riksmål og Arne Torp: Samlenormalen 30 år*. Nummer 4 er et temanummer i samband med at det i 1996 var hundre år siden Ivar Aasen døde.

Termiposten. Nr. 1-2 1996. Meldingsblad for Rådet for teknisk terminologi og Foreningen for teknisk terminologi, med informasjon om nasjonalt, nordisk og internasjonalt terminologiarbeid.

The Nordic Languages and Modern Linguistics. Proceedings of the Ninth International Conference of Nordic and General Linguistics. University of Oslo. January 11-12 1995. Edited by Kjartan G. Ottósson, Ruth V. Fjeld and Arne Torp. Published in cooperation with The Nordic Language Secretariat. Novus forlag 1996. 335 s.

Denne rapporten inneholder fire plenumsforedrag og tjue andre foredrag som ble holdt på konferansen. Åtte av artiklene

er på engelsk, resten på et av de skandinaviske språkene, med engelske sammendrag.

Venås Kjell: Då tida var fullkomen. Ivar Aasen. Novus forlag 1996. 688 s.

I 1996 var det hundre år sidan diktaren, nasjonsbyggaren og framfor alt språkmannen Ivar Aasen døydde. Denne omfattande og grundige boka er skriven i samband med dette. Forfatternen gjer greie for livet og verket åt Ivar Aasen i ein heilskapleg samanheng. Utgangspunktet er ei framstilling av nærmiljøet og åndsbakgrunnen hans i Ørsta og Volda. Det går vidare om læretida og læraråra på Sunnmøre, ferdene hans, vitskapsarbeidet, diktinga og livet i Kristiania (Oslo) heilt til han døydde.

Walter, Stephen J.: Ivar Aasens kropp. Det Norske Samlaget 1996. 799 s.

Dette er ei av dei bøkene som kom ut i 1996 i samband med at det var hundre år sidan Ivar Aasen døydde. I boka freistar forfatternen å gje svar på to spørsmål: Kva gjorde Ivar Aasen, og kvifor gjorde han det? Men boka er ingen vanleg biografi med ein ubrotten gang frå vogga og fram til grava. Her vert Aasen framstilt som kropp, ikkje som ei ånd som sviv over dei norske målvatna. Forfatternen tek for seg Aasens kroppsdelar og set dei i forhold til livet hans: føtene til ferdene, penis til kjærleikslivet, humøret til magen, armane til arbeidet, munnen til diktinga osv.

Aas, Kjell: Tale er sølv – å tie er tull. Kommunikasjon i dagliglivet. Cappelen 1996. 216 s.

Boka er en praktisk veiledning i hvordan mennesker skal kommunisere best mulig med hverandre. Den inneholder kapitler med overskrifter som «kommunikasjonskunst», «talespråket – verbal kommunikasjon», «kroppsspråket – non-verbal kommunikasjon, kommunikasjonsskløfter», «kommunikasjonsformer og -innhold».

Sverige

Av Birgitta Lindgren

Albrektson, Bertil, & Christer Åsberg: Det nya Gamla testamentet. Från forntida hebreiska till nutida svenska. Libris 1996. 107 s.

Författarna, som båda är verksamma i Bibelkommissionen, ger oss en inblick i bibelöversättarnas verkstad. De skildrar lagarbetet mellan bibelforskare och språkvetare. Principer och metoder presenteras och belyses med många exempel. Vid det snart instundande sekelskiftet skall hela Bibeln föreligga i ny översättning.

Aniansson, Eva: Språklig och social identifikation hos barn i grundskoleåldern. Skrifter utg. av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 40. 1996. 303 s. Ak.avh.

Den här avhandlingen är den andra i ett forskningsprojekt «Barnets språkliga identifikation». Den första var Olle Hamnermos «Språklig variation hos barn i grundskoleåldern» (1989). Materialet består av inspelningar med 85 grundskole-skolbarn i tre åldersgrupper över en period på tre år. Aniansson belyser samspelet mellan språklig och social identifikation.

Arbetarna tar ordet. Språk och kommunikation i tidig arbetarrörelse. Red. Olle Josephson. Carlssons Bokförlag 1996. 366 s.

Fyra författare visar hur personer verksamma inom den tidiga arbetarrörelsen, för hundra år sedan, «tar ordet», tar sin plats i politiken och därmed också utvecklar ett politiskt språkbruk. Författarna kombinerar språksociologiska och kommunikationshistoriska synsätt i sin beskrivning.

Bergh, Gunnar: Kejsare, huliganer och pappenheimare. En utflykt bland ord och uttryck bildade på personnamn. Carlssons förlag 1996. 331 s.

I boken ger författaren bakgrunden till 250 eponymer, d.v.s. ord som är baserade på personnamn, som *banta* till en doktor Banting, *olle* till en kapten Olsson, *wallraffa* till den tyske författaren och samhällskritikern Günther Wallraff.

Grünbaum, Catharina: Strövtåg i språket. Bonniers 1996. 192 s.

Författaren är språkvårdare och korrekturchef på Dagens Nyheter. I denna bok presenteras ett urval av de språkspalter i essäns form som hon skrivit för tidningen. De handlar bl.a. om mediaspråk, om pluralformer som *bebisar* och *gangstrar*, om manipulerade maträttsnamn som *värshusschnitzel* och *herrgårdsjärpar*, om isländsk språkpolitik.

Melin-Köpilä, Christina: Om normer och normkonflikter i finlandssvenskan. Språkliga studier med utgångspunkt i nutida elevtexter. Skrifter utg. av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 41. 1996. s. Ak.avh.

Utifrån ett material huvudsakligen bestående av finlandssvenska elevtexter vill författaren undersöka bruket av provincialismer i syfte att utröna om det finns skäl att se finlandssvenska som ett eget språk med egen norm, en ståndpunkt som då och då förs fram i debatten, i stället för den traditionella ståndpunkten där det ses som en regional variant bland andra regionala varianter med en gemensam rikssvensk norm.

Melin, Lars & Martin Melin: Dösnack och kallprat. Norstedts 1996. 252 s.

Författarna ger i populär form en framställning om våra samtal – om att småprata, svära, gråla, hälsa och skryta. Det är inte bara själva samtalet som tas upp utan även sådant som kroppsspråk och dialekter.

Nordiska studier. Femton uppsatser om ord, namn, dialekter, filologi, stilhistoria och syntax. Festskrift till Gösta Holm på 80-årsdagen den 8 juli 1996. Red. Christer Platzack & Ulf Teleman. Lundastudier i nordisk språkvetenskap A 48 1996. 199 s.

Ett urval uppsatser av Gösta Holm belyser hans forskargärning inom nordiska språk från olika utgångspunkter.

Norrby, Catrin: Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra. Studentlitteratur 1996. 234 s.

Boken är avsedd som en introduktion till ämnet samtalsanalys på högskolenivå. I den första delen presenteras olika teorier inom ämnet. Andra delen är mer praktiskt inriktad och ger exempel på vad samtalsanalys går ut på.

Nyman, Hans m.fl.: Medicinens språk. Almqvist & Wiksell/Liber 1996. 216 s.

Bakom boken står Svenska Läkaresällskapets kommitté för medicinsk språkvård. Huvudförfattare är kommitténs sekreterare Hans Nyman. Merparten ägnas åt hur latinska och grekiska ord anpassats till svenska, men även den språkliga kommunikationen mellan sjukvårdspersonal och patient berörs. Boken är anpassad till kursplanen i ämnet medicinsk terminologi i läkar-sekreterarutbildningen.

Pettersson, Gertrud: Svenska språket under sjuhundra år. En historia om svenskan om dess utforskande. Studentlitteratur 1996. 251 s.

Boken är en lärobok avsedd för universitetsstuderande. Förutom en genomgång av svenska språkets historia få man också en översikt över språkhistoriens egen historia. Språkhistorien presenteras inte skede för skede som brukligt är utan vi får i stället följa utvecklingen nivå för nivå, t.ex. uttal, stavning, ordförråd.

Samspel och variation. Språkliga studier tillägnade Bengt Nordberg på 60-årsdagen. Institutionen för nordiska språk. Uppsala universitet 1996. 521 s.

I denna festskrift ingår ett fyrtiotal uppsatser, varav flera naturligt nog anknyter till Bengt Nordbergs eget område, språksociologi. Bland annat belyses hur man hälsar, attityder till finlandssvenska och sverigefinska hos svenskar, sverigefinnar och finnar, om språkstrid och språkplanering i Norge på 70-

och 80-talet, om hur samtal runt middagsbordet i en familj är uttryck för social samhörighet.

SLÅ 96. Skrivandet som redskap. Svenskläraryrkeförbundet års-skrift 1996. Svenskläraryrkeförbundet skriftserie nr 217. 1996. 230 s.

Skrivandet i skolan kopplat till de nya läroplanerna belyses från olika vinklar. Även norska skrivforskare deltar med erfarenheter från norska skrivprojekt.

Språk och stil. Tidskrift för svensk språkforskning. Ny följd 6/1996. 229 s.

I denna årsskrift ingår uppsatser hämtade ur «Samspel och variation», festskrift till Bengt Nordberg.

Språket lever! Festskrift till Margareta Westman den 27 mars 1996. utgiven av Svenska språknämnden 1996. 324 s. (Äv. utgiven i Svenska språknämndens skrifter nr 80 av Norstedts 1996.)

Boken, som är en festskrift till Svenska språknämndens föreståndare Margareta Westman, innehåller 324 artiklar som spänner över ett vitt fält av språkliga ämnen. Bl.a. behandlas klassiska frågor som valet mellan *sin* och *hans* och mellan *till de som* och *till dem som*. Vidare kan man läsa om slang, om varumärken som blivit vanliga ord, om riksdagsspråk, om engelskans inflytande på de skandinaviska språken och om språkvård i Afrika.

Stilstudier. Språkvetare skriver litterär stilistik. Red. Olle Josephson. Ord och stil, Språkvårdssamfundets skrifter 27. 1996. 188 s.

I boken presenterar språkvetare stilanalyser av bl.a. Guillou, Sara Lidman, Elmer Diktonius, Ernst Brunner. Vidare visas hur man med hjälp av datalingvistik kan avslöja typiska skillnader mellan dialogmönstret i svenska originalromaner och översättningar.

Svenskan i tusen år. Glimtar ur svenska språkets utveckling.
Red. Lena Moberg och Margareta Westman. Svenska språknämndens skrifter nr 81. Norstedts 1996. 194 s.

Här presenteras svenska språkets historia av 11 språkvetare glimtvis och med nedslag i texter från olika skeden. Vi möter bl.a. runinskrifter, medeltida rättegångsprotokoll, ballader, vetenskaplig 1700-talsprosa, 1700-talstidskriften *Den svenska Argus*, kommunalstämmeprotokoll och handledningar i sammanträdesteknik och -språk från 1900-talets början, och från vår tid exempel på det s.k. offentliga privatsamtal, såsom samtal mellan en uppringande radiolyssnare och en panel i radio-studion.

Strömquist, Siv: Talarskolan. Talprocessen – teori och tillämpning. Gleerups 1996. 107 s.

Boken är avsedd främst för svensklärare med råd och tips om hur eleverna kan utvecklas till medvetna och goda talare.

Svenskläraren 1–5 1996. Medlemsblad för svenskläraryrket.

Av artiklar som rör språkliga frågor kan nämnas en artikel om särskrivning av sammansättningar, en serie om skiljetecken och konventioner i skriftspråket samt avdelningen med litteraturanmälningar.

Zheltukhin, Alexander: Orthographic codes and code-switching. A study in 16th century Swedish orthography. Acta universitatis stockholmiensis. Stockholm Studies in Scandinavian Philology. New series 21. 1996. 270 s. Ak.avh.

Författaren undersöker i sin avhandling variationen i stavningen i 1500-talets svenska. Han vill visa att denna variation inte helt skall tillskrivas slumpen eller skrivarnas personliga idéer.

Sverigefinska

Av Paula Ehrnebo

Finnarnas historia i Sverige 3. Red. Jarmo Lainio. Finska Historiska Samfundet, Finland, och Nordiska Museet, Stockholm. Jyväskylä 1997. 516 s. Denna tredje del av verket omfattar tiden efter 1945, då de största migrationsrörelserna mellan Sverige och Finland ägt rum. I tretton artiklar beskriver finska, svenska och sverigefinländska forskare och skribenter migrationen och dess följder för framför allt den finskspråkiga befolkningen i Sverige. Genom de historiska, politiska, demografiska, sociala, språkliga och kulturella infallsvinklarna i artiklarna beskrivs sverigefinländarnas tillvaro och deras ansträngningar att skapa sig en bas för det nya livet i Sverige.

Kangassalo, Raija: Mastering the Question. The Acquisition of Interrogative Clauses by Finnish-Speaking Children. Acta Universitatis Umensis. Umeå Studies in the Humanities 126. Swedish Science Press, Uppsala. 1995. Ak. avh. 289 s.

I denna avhandling undersöker författaren utvecklingen av frågesatser hos elva sverigefinska barn i åldern 1 – 4 år som hon följt under två års tid. Undersökningens resultat visar att frågetyperna utvecklas i viss ordning från de tidigaste *vad-* och *var-*samt *ja/nej-*frågorna till mera komplicerade konstruktioner.

Lehto, Manja Irmeli: Ingrian Finnish: Dialect Preservation and Change. Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Uralica Upsaliensia 23. Almqvist & Wiksell International. Stockholm 1996. Ak. avh. 194 s.

I denna avhandling undersöker författaren i vilken mån ingermanländare som efter andra världskriget bosatt sig i Finland, Kanada, Republiken Komi i Ryssland och i Sverige har bevarat vissa dialektala drag i sitt språk. Hon har kunnat konstatera att dessa drag fortfarande förekommer hos ingermanländska talare i de olika länderna men att förekomsten påverkas betydligt av individuella faktorer.

Svensk-finskt lexikon. I serien: LEXIN – språklexikon för invandrare. Skolverket. Stockholm 1996. Översatt från svenska av Sverigefinska språknämnden. 1040 s.

Lexikonet är det första allmänspråkliga svensk-finska lexikonet som utarbetats i Sverige. Det är i första hand avsett för finskspråkiga i Sverige som ämnar lära sig svenska, men det är användbart även för andra grupper, t.ex. för finskspråkiga i Finland.

Boken omfattar ca 28 500 vanligt förekommande uppslagsord, bland dem drygt 1 000 samhällsord – ord som är viktiga för att orientera sig i det svenska samhället. Därtill illustreras ca 1 700 ord i en bildbilaga. Uppslagsorden har försetts med en omfattande språklig information som uttalsangivelse, böjningsformer och förklaringar och/eller synonymer samt ordets användning i satskonstruktion, idiom och uttryck. Lexikonet finns även upplagt på Internet på det svenska skoldatanätet på följande adress <http://www.nada.kth.se/skolverket/>